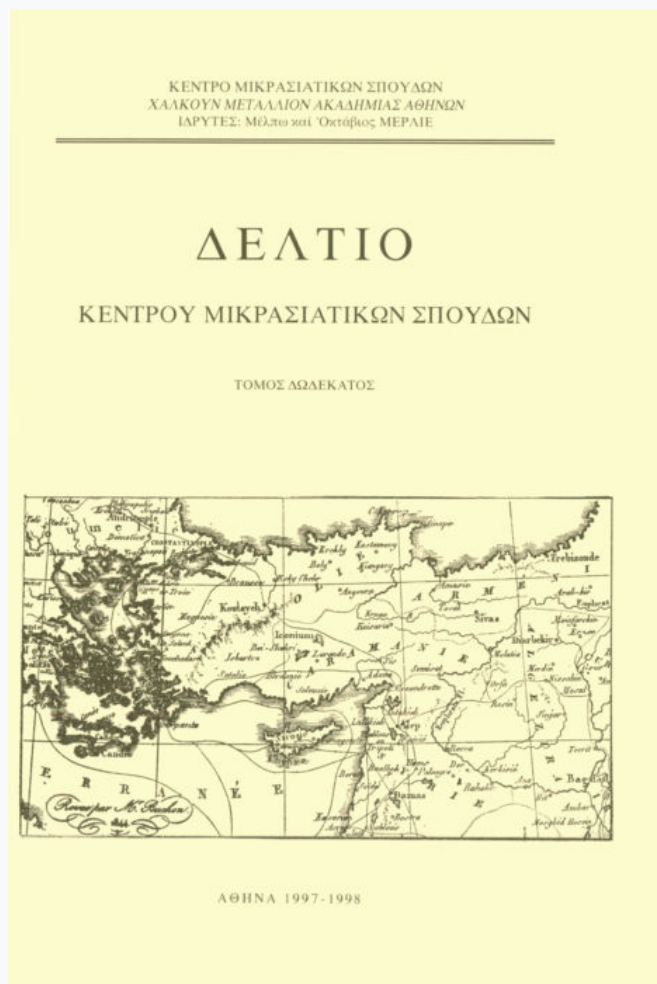

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 12 (1997)

N.N. Ambraseys and C.F.Finkel, The seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A historical review

Ελισάβετ Α. Ζαχαριάδου

doi: [10.12681/deltiokms.87](https://doi.org/10.12681/deltiokms.87)

Copyright © 2015, Ελισάβετ Α. Ζαχαριάδου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ζαχαριάδου Ε. Α. (1997). N.N. Ambraseys and C.F.Finkel, The seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A historical review. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 12, 290–291. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.87>

N. N. Ambraseys and C. F. Finkel, *The Seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A Historical Review, 1500-1800*, Κωνσταντινούπολη, Eren, 1995, σσ. 240

Τυχαία γεγονότα δὲν καθορίζουν ἀπόλυτα τὴν ἱστορικὴ πορεία τῶν λαῶν. Τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ὅπως εἶναι οἱ σεισμοί, τὰ ὁποῖα στὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου φαίνονται τυχαία, προκαλοῦν καταστροφές —καὶ κάποτε μάλιστα μεγάλες— πὺν τίς ξεπερνάει μὲ ἄνεση μία κοινωνία, ὅταν βρῖσκεται σὲ περίοδο εὐρωστίας. Ἀντίθετα, ὅταν μία κοινωνία βρῖσκεται σὲ παρακμή, μία φυσικὴ καταστροφή μπορεῖ νὰ σφραγίσαι τὴν ὑπόστασή της. Ὅπωςδήποτε πάντως, ὁ ἱστορικὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοεῖ τίς φυσικὲς καταστροφές πὺν ἐπιτελέσθηκαν στὴν χώρα πὺν μελετᾷ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὸ κρινόμενο βιβλίον, προῖον συνεργασίας ἑνὸς μηχανικοῦ-σεισμολόγου καὶ μιᾶς ἱστορικοῦ-ὀθωμανολόγου εἶναι ἰδιαίτερα εὐπρόσδεκτο καὶ μάλιστα ἐπειδὴ διακρίνεται γιὰ τὴν πληρότητά του ὡς πρὸς τὴν ἔρευνα τῶν πηγῶν καθὼς καὶ γιὰ τὴν συστηματικότητά του.

Εἰσαγωγικὰ ἐξετάζεται ὁ γεωγραφικὸς χώρος τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας στὴν Ἀσία, πὺν συμπίπτει λίγο πολὺ μὲ τὴν σημερινὴ Τουρκία, οἱ κύριες πόλεις καὶ οἱ δρόμοι τοῦ ἐμπορίου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διοχετεύονταν ἀναγκαστικὰ καὶ οἱ πληροφορίες σχετικὰ μὲ σεισμούς σὲ μία χρονικὴ περίοδο μὲ ὑποτυπώδη ὀργάνωση ὡς πρὸς τὴν μετάδοση τῶν πληροφοριῶν.

Στὸ δυτικοευρωπαϊκὸ ἐπίπεδο ἡ κύρια γλῶσσα τῆς πληροφόρησης ἦταν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνα ἡ γαλλικὴ, ἡ ὁποία διαδέχθηκε τὴν ἰταλική —φαινόμενο πὺν καθρεφτίζει τὸ πέρασμα τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν στὰ χέρια τῶν Γάλλων ὕστερα ἀπὸ τίς διομολογήσεις. Ἀργότερα, μὲ τὴν ἴδρυση προξενείων σὲ διάφορες πόλεις, οἱ πληροφορίες ἄρχισαν νὰ μεταδίδονται σὲ διάφορες γλῶσσες. Μὲ τὴν διείσδυση Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων κατὰ τὸν ΙΘ΄ αἰῶνα ἄρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στὴν κυκλοφορία τῶν εἰδήσεων καὶ ἡ ἀγγλική. Στὸ ὀθωμανικὸ ἐπίπεδο οἱ γλῶσσες τῆς πληροφόρησης ἦταν ἡ τουρκικὴ καθὼς καὶ οἱ γλῶσσες τῶν ὑπηκόων τοῦ σουλτάνου, δηλαδὴ ἡ ἑλληνικὴ, ἡ ἄρμενικὴ, ἡ γεωργιανὴ καὶ ἀραβικὴ καὶ τέλος ἡ γλῶσσα τῶν ὁμόρων Περσῶν.

Οἱ συγγραφεῖς συγκέντρωσαν τὸ ὕλικό τους ἀπὸ πηγὲς γραμμένες στίς παραπάνω γλῶσσες, δηλαδὴ ἀπὸ χρονικά καὶ ἱστορίες, ἀπὸ ποικίλο ἀρχαιολογικὸ ὕλικό —ἐκδεδομένο καὶ ἀνέκδοτο—, καὶ, ἀπὸ ἓνα χρονικὸ σημεῖο καὶ πέρα, ἀπὸ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ. Ἀξιοποίησαν ἐπίσης καταλόγους μὲ σεισμούς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Τουρκίας, πὺν συνέταξαν προγενέστεροι μελετητὲς ἀπὸ τὰ χρόνια ἤδη τῆς Ἀναγέννησης. Ἡ ἀπαρίθμηση καὶ ἀνάλυση, πὺν οἱ συγγραφεῖς παραθέτουν (σσ. 23-32), ἀποτελοῦν σημαντικὴ συμβολὴ γιὰ κάθε σχετικὴ μελλοντικὴ ἔρευνα.

Τὸ κύριο μέρος τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖ ἡ ἀπαρίθμηση τῶν γνωστῶν σει-

σμών που έγιναν ανάμεσα στα έτη 1500 και 1798, της οποίας προηγείται μία έκθεση των άρχων με βάση τις οποίες οι συγγραφείς εργάστηκαν. Διατρέχοντας τις σελίδες ο αναγνώστης διαπιστώνει πώς όρισμένοι σεισμοί δεν μπορεί παρά να ανέκοψαν —τουλάχιστον σε τοπικό επίπεδο κι ως ένα σημείο— οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, όπως, για να περιοριστώ στον ΙΗ' αιώνα, οι σεισμοί του Μαρμαρά το 1719 και το 1766, της Σμύρνης του 1739 και του Έρζιντζάν το 1784. Κατά την απαρίθμηση των σεισμών αναφέρονται πολλές καταστροφές διαφόρων κτισμάτων και τειχών καθώς και οι έπισκενές τους.

Άρκετοι χάρτες (σσ. 8-9 και 181-205) και ένα γλωσσάρι (σ. 207) καθιστούν εύχρηστο το βιβλίο αυτό, που θα βοηθήσει πολύ ιστορικούς και αρχαιολόγους.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ Α. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ

Έλισάβετ Α. Ζαχαριάδου, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Έκκλησία (1483-1567)*, Αθήνα, Ίνστιτούτο Βυζαντινών Έρευνών/Έθνικού Ίδρυματος Έρευνών 1996, σσ. 206+15 πίνακες.

Η διερεύνηση των σχέσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου με την όθωμανική έξουσία από μελετητές της εκκλησιαστικής ή της θύραθεν ιστορίας παρουςίασε, όχι σπάνια, γνωρίσματα μονομέρειας. Η προσήλωση σε πηγές που προέρχονται από τον χώρο της Έκκλησίας αναπαρήγαγε, εν πολλοίς, αναλυτικές και έρμηνευτικές προσεγγίσεις με επίκεντρο την Όρθόδοξη εκκλησιαστική και πνευματική άρχηγεία χωρίς την ίσοζυγή έποψη του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου εντός του οποίου αυτή ήταν έντεταλμένη να διαχειρίζεται το συλλογικό πεπρωμένο των Όρθοδόξων ύπηκόων. Όστόσο, είναι γεγονός ότι η αναγνώριση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως ως έθνάρχη (millet başı) του γένους των Όρθοδόξων (millet-i Rum) έγινε με βάση τις άρχές και την παράδοση του Ίσλάμ και, βεβαίως, μέσα από το πρίσμα των συμφερόντων του όθωμανικού κράτους. Πλέον, η ανανέωση του θεωρητικού και μεθοδολογικού προβληματισμού ως προς τα ιστορικά ζητήματα που άφορούν στην Τουρκοκρατία άπαιτεί την διερεύνηση και της τουρκικής σκοπιάς, η οποία και συνεπάγεται την αναστροφή με όθωμανικές πηγές.

Αυτή άκριβώς είναι και η συμβολή του παρόντος βιβλίου, το όποιο στηρίζεται σε δέκα όθωμανικά έγγραφα της χρονικής περιόδου 1483-1567. Άξιοποιώντας τις πληροφορίες που άντλεί από τις πηγές αυτές ή καθηγήτρια Έλισάβετ Ζαχαριάδου άναδεικνύει ούσιαστικές πτυχές που άφορούν σε αίρια ζητήματα της πρώιμης περιόδου της Τουρκοκρατίας, όπως στην